

spøndence, først i Februar 1818 foranstaltet transporteret til Gothenborg, hvor der videre vilde blive sørget for hans Underholdning.

30—34. Politieførhør, ogtaget i Christiania 18de November 1826 over en Sanger, Carl Frederik Capello, der blev anholdt sammesteds som formeentlig Jøde, stillede Caution for sin Tilskedeblivelse i een Maaned, for imidlertid at staae Attest at han var døbt, derpaa undveg, hvorefter Cautionisten søgtes til Betaling af Bøder efter § 22—1, men ved kongelig Resolution fritoges for at tilsvare disse Bøder mod at udrede Bøder 30 Spd. efter § 1—22—16.

35—36. Skrivelse fra Finantsdepartementet til Justitsdepartementet om Leidebrev for Hofraad Hambro, som bekjender sig til den mosaiske Religion, for at kunne personligen i Christiania gjøre Anbud og underhandle om et attraaet Statslaan, og fra Statssecretariatet til Justitsdepartementet, at af Hans Majestæt paa Indberetning, at Regjeringen under 3die Juni s. A. har bevilget Hofraad Hambro Tilladelse til at foretage en Rejse til Christiania med Omegn, og der opholde sig i en Tid af 6 Uger, var naadigst resolveret: "Opbevares i Archivet."

37—40. Skrivelse fra Finantsdepartementet til Justitsdepartementet af 17de Juli 1834 om Leidebrev for Salomon Heine i Hamborg, som bekjender sig til den jødiske Religion, for at conferere med Departementet om en af Artiklerne i den med Hambro & Søn under 21de foregaaende Maaned afsluttede Contract om et Statslaan — tilligemed det originale Leidebrev, som tilbagesendt, da det formedelst Engdom ikke bemttedes, og Kongelig Resolution af 27de August s. A. at Regjeringens Indberetning derom skulde opbevares i Archivet.

41. Regjeringens underdanigste Indstilling af 14de Mai 1839 om Leidebrev for Moriz Lichtenstein af Altona, som bekjender sig til den jødiske Religion, til samme Aar at foretage en Rejse til Christiania, Drammen og disse Steders Omegn paa 4 Maaneder, hvilket bliver at indløse med 10 Spd. — tilligemed Formular til Leidebrev for Jøder.

Uf denne Indstilling erfares de Grundsætninger, Regjeringen antager i Henseende til Jøders Udelukkelse fra Udgang til Riget. Det hedder nemlig deri: "Da Grundlovens § 2 blandt Andet indeholder den Bestemmelse, at Jøder fremdeles ere udelukkede fra Udgang til Riget, maa det formeentlig antages, at det nu, som forhen, er overladt til Deres Majestæt i særegne Tilfælde at tillade Personer af den jødiske Troesbekjendelse at indfinde sig her i Riget, og paa saadan deres Rejse at tilstaae dem frit Leide, ligesom det paa den anden Side er klart, at ingen Jøde, forsaavidt han ei henhører til den portugisiske Nation, lovligen kan opholde sig her uden naadigst Tilladelse."

Ug videre:

"Efter den Ugunst, hvormed Jøders Ophold her i Riget saavel i den ældre Lovgivning som i Grundloven er betragtet, bør Tilladelse til saadant Ophold formeentlig kun meddeles, hvor det for Bedkommende er af nogen særdeles Vigtighed personligen at kunne indfinde sig her, og under Forudsætning af, at ingen særegen Betænkelse derimod frembyder sig, ligesom Tilladelsen ikke synes at burde gives større Omfang med Hensyn til Tid eller Rum, end der kan skjønnes at ville være aldeles nødvendigt til det tilsigtede Diemeds Opnaaelse."

Hans Ansøgning om Leidebrev sees at have gaaet ud paa Ophold i Norge i en Tid af 2 Maaneder, men Indstillingen paa, at det kun skulde bevilges for Ophold i Christiania og Drammen med Omegn i 4 Uger.

42—44. 3 Skrivelser fra Statssecretariatet til Justitsdepartementet af 31te Mai 1839, 27de Juli 1840 og 30te August 1841, hvorved meddeles 3de Kongelige Resolutioner angaaende Leidebrev for bemeldte Moriz Lichtenstein af Altona, den første af 24de Mai 1839 for en Rejse til Christiania og Drammen samt disse Steders Omegn i en Tid af 4 Uger mod Betaling af 10 Spd. — den anden af 5te Juli 1840, hvorved bifaldes Regjeringens Foranstaltning ved at have under 3die Juli samme Aar meddeelt ham Leidebrev til i bemeldte Aar at foretage en Rejse her til Riget, og her opholde sig i en Tid af indtil 4 Maaneder, — den 3die af 25de August 1841, hvorved bifaldes Regjeringens Foranstaltning, at Leidebrev er meddeelt ham til Rejse m. v. i sidstnævnte Aar — aldeles ligesom i 1840.

45. Skrivelse fra Statssecretariatet til Justitsdepartementet, hvorved meddeles Kongelig Resolution af 24de Marts 1840:

1. At Leidebrev for Jøder blive at udfærdige uden Gebyhrs Erlæggelse.

2. om Leidebrevs Udfærdigelse for Hofagent Grosserer Samuel Wulf Heilbuth af Kjøbenhavn, som bekjender sig til den mosaiske Religion, med sin Søn Harry Hermann Heilbuth til en Rejse paa 3 Maaneder samme Aar her i Riget.

Ved at sammenligne de 3 sidste Leidebreve med foranførte Indstilling og Resolution af 1839 (No. 41 og 42) synes man at kunne slutte, at Regjeringen tildeels har antaget andre Grundsætninger angaaende Leidebreve end de, som den i Aaret 1839 bekjendte sig til, baade med Hensyn til Tid og Rum.

Da der af Committeens Medlemmer var yttret, at Grundlovens § 2 skulde have vaakt Betænkelse ved at vælge noget Sted i Norge til Samlingssted for de nordiske Naturforskere ved deres Møder, afveklende med Sverige og Danmark, og denne Omstændighed, om det forholdt sig saaledes, var til en vis Grad, endog i videnskabelig Henseende, at afsljære eller indskrænke Norges Forbindelser med den øvrige Verden, saa ansaaes det hensigtsmæssigt at søge Oplysning herom. I den Anledning hørlægges:

46. Skrivelse til Professor Holst med hans paategnede Svar af 12te August dette Aar. Vel sees det heraf, at den omtalte Betænkelse ikke virkelig er opstaaet, ligesom det og er bekjendt, at Christiania virkelig er bestemt til Samlingssted for Mødet i 1844, men man har dog troet ikke at burde tilbageholde denne Oplysning, især med Hensyn til at allerede Nødvendigheden af Leidebrev for Videnskabsmænd paa en saadan Rejse synes at indeholde noget Paafaldende.

Foruden de foransførte deels meddeelte deels samlede Materialier til det forhaandenværende Spørgsmaal's Bedømmelse, er Committeeens Medlemmer og formodentlig ogsaa Storthingets øvrige Medlemmer tilstillet, uden at det vides fra hvilken Haand, et trykt Blad

47. Tilleg til Christianssands Stiftsavis No. 42, indeholdende som det synes ikke uvigtige Grunde mod Antagelsen af det her omhandlede Grundlovsforslag, og Committeeen har anseet det som dens Pligt at tage dette Skrifts Indhold under Overveielse, ikke alene med Hensyn til dets Indhold, men ogsaa med Hensyn til Bestemmelsen i Grundlovens § 112, at Forslag til Forandring skulle ved Trykken bekyndtgjøres, hvilket antyder, at de Bemærkninger, som saadan Bekyndtgjørelse fremkalder, bør være Gjenstand for speciel Overveielse.

Afhandlingen antager vel, at Hovedspørgsmaalet her maa naturligtviis være, om Stortinget har grundlovmæssig Adgang til at beslutte den omhandlede Forandring, saaledes at Tøden ubetinget tilstedes Adgang til Riget; og var dette Spørgsmaalet, saa vilde man let komme til et ubetinget benægtende Svar, efterdi, som oftere antydet, Forslaget kun gaaer ud paa at rydde af Veien de Hindringer, som Grundlovens § 2 indeholder for en saadan Adgang, hvorimod de Hindringer, som den private Lovgivning indeholder, og som ikke ere mindre væsentlige end Grundlovsbestemmelsen, blive usforrykkede, saalænge de ikke foreslaaes og besluttet forandrede paa den Maade, som for private Love er bestemt i Grundlovens § 76. Da, som ligeledes forhen anmærket, den foreslaaede Grundlovsforandring efter Proponentens Hensigt skal tjene som nødvendigt forberedende Skridt for at bane Veien til en Forandring i den private Lovgivning, hvorved Tøderne kunne erholde — just ikke ubetinget mere end andre Fremmede — Adgang til Riget, saa kan den brugte Argumentation derfor ikke overses.

Denne Argumentation gaaer ud paa, at det vilde være et unyttigt Arbejde at forsøge Gjenrivelse af en Mening, som Høiesterets Pluralitet har erklæret sig for, nemlig at den foreslaaede Forandring ikke modsiges Grundlovs-Principer, men derimod formenes, at en anden ved Grundlovens § 112 foreskrevet Betingelse for Forandring mangler, nemlig at Erfaring ikke har viist dens Tilraadelighed. Ved Erfaring forstaaes her i dette Tilfælde en ved beviislige Data eller Facta fremkaldt Erkjendelse, om at Forandringen vil i høiere Grad end den nu gjældende Bestemmelse befordre Statens materielle eller aandelige Interesser. I det Væsentlige falde de Grunde, som herfor anføres, sammen med hvad der i Børskommitteernes Erklæringer og endel af de Christianssandske Handlendes Petition for samme Resultat er anbragt, saa at man ikke her skal gjentage Reciten deraf. Til Slutning tilføies, som det hedder "til Beviis paa hvorledes man i Udlandet den Dag i Dag dømmes om Tøderne" nogle Ytringer, som angives at skulle være fra en i Hamborg bosat Mand, hvis Interesse for Norge og dets constitutionelle Indretninger staaer ved Siden af, om ikke overgaaer manges Normands — og som gaae ud paa "fra hvilken Side man end betragter denne Sag, fra den religiøse, politiske, sociale, den almindelige Menneskeforstands, saa er det ikke muligt at ubfinde en Daarskab, der kunde være større, eller endog i den umiddelbare Følge skadeligere for Norge, end Tødernes Indblæelse." "Lübeck og Bremen," siger han "have i sin Tid nægtet Tøderne Adgang, og have aldrig haft Anledning til at angre det." "Hamborg" mener han "har ladet sig narre, og har nu den tvivlsomme Lykke at see Forvaltningen af et ikke ringe Antal blandt de vigtigste Embeder, og Redactionen af de almindeligst læste Blade i Hænderne paa jødiske Renegater, hvis Forstand vistnok efterlader lidet at ønske, men som dog nu som forhen alfor kjendeligt lade denne Forstand ledes af jødiske Principer." Committeeen finder det ikke fornødent videre at yttre sig angaaende disse formeentlig tydelige Overdrivelser.

Førend Committeeen gaaer over til at udbrage Resultaterne af den refererede Masse af Materialier, troer den ikke at burde undlade at gjøre opmærksom paa, at den heromhandlede Motion allerede meget tidlig under vor constitutionelle Forfatning er bragt paa Bane, og derved kastet et Lys over den Synsmaade, der har foranlediget den Passus i Grundloven, som er foreslaaet til Ophævelse.

I Tidsskriftet "den norske Tilskuer" No. 41—42 for 1817 Pag. 330—333 findes en Skrivelse fra Kjøbmand Blogau i Bergen — født Tøde, men overgaaet til Christendommen — dateret 26de September s. A. til Amtmand Falsen; — blandt Andet spørger han deri: Ansaae man den handlende Jsraelit for farlig, hvorfor tilstedebe man da ikke den Tilkehandlende Ophold i Landet? Er det Personerne man fandt saa affyrlige, hvorfor gjorde man da Undtagelse med Hensyn til Profelyten? Hvad vilde De som brav, upartisk og opløst Patriot svare, naar en retfærdig Tøde tiltalte Dem saa: "Hvad have vi gjort Eder, Normænd, eller hvormed have vi fornærmet Eder? Hvor er i den her bekjendte Verden en Stat, som kan fremvise en saadan Lov? Eders Brødre, de Svenske og Danske have modtaget os, ja vi have endog i Danmark lige med vore christne Brødre Borgerret. Frygte I vor Handel, er vor Tro Eder en Rædsel, saa tillader os idetmindste Ophold i, Gjenreise gennem Eders Land, Roget, som hverken I eller nogen Nation nægte selve Hottentotten. Havde jeg end aldrig været Tøde, eller angik den Lov Tyrker eller Hedninger, visstelig jeg vilde dog lade min Stemme lyde høit for Menneskeheden. Mine Børn ere norske; hvad skal jeg sige dem, idet jeg forelægger dem deres Fædrelands Grundlov? Skal jeg bestjæmme mine Forældre eller Grundloven? Var det nødvendigt at spørre over 3 Millioner Europæere Adgang til en europæisk Stat? og hvor mange Tilfælde indtræffe der ikke, hvor man maa overtræde denne Lov? der kommer et Skib ind under Havarie, Passagererne maa tages i Land, det er Jsraeliter — hvad gjør man med dem? ? ?

Amtmand Falsens Svar findes sammesteds Side 334—336. Deri blandt andet: "Som Medlem af den constituerende Rigsforsamling paa Eidsvold og som Medlem af den Committee, som sammesteds var nedsat, for at forfatte et Udkast til Grundloven, har jeg steds stemmet for Antagelse af dens § 2, forsaavidt samme udelukker Tøder fra Adgang til Riget. Jeg har gjort dette, fordi jeg for mit Vedkommende er overbevist om at Tøden aldrig kan blive god Borger af nogen Stat, hvor ikke Tøder regjere. — — — En Religion, der ikke aander andet end Had og Foragt mod hver den, som ikke bekjender sig til den, tvinger Tøden saa at sige til en bestandig Opposition mod hvad der ikke hylber Tødedom. Han lever i en uophørlig Feide-Tilstand med enhver Nation, der optager ham, og hans Religion selv gjør ham det til Pligt at arbejde paa at øde-